

УДК 796.325:796.012.573.4

Ефективність дій у нападі діагональних гравців у жіночому волейболі

Стрельникова Є. Я.
Ляхова Т. П.

Харківська державна академія фізичної культури,
Харків, Україна

Мета: визначити ефективність техніко-тактичних дій діагонального гравця в атакуючих діях команди в залежності від схем гри в захисті суперника.

Матеріал і методи: у педагогічному спостереженні досліджувався змагальний процес за участю 10 гравців амплуа – діагональний нападник кваліфікації та дорослого розряду. Шляхом математичної обробки отриманих даних визначалася ефективність дій у нападі діагональних гравців жіночих команд Студентської волейбольної ліги м. Харкова.

Результати: визначаючи показники ефективності техніко-тактичних дій діагонального гравця в атакуючих діях жіночих команд Студентської ліги м. Харкова проти різних схем гри в захисті команд суперника, ми провели аналіз літературних джерел за станом проблеми підготовки діагонального гравця, визначили тактичні комбінації в нападі, в яких бере участь діагональний гравець, і ефективність ігрових дій діагонального гравця в атакуючих діях жіночих команд Студентської волейбольної ліги м. Харкова.

Висновки: запропонований методичний підхід, заснований на кількісній оцінці змагальної діяльності, дозволить раціоналізувати склад і розподіл коштів тренувань і підвищити ефективність всього навчально-тренувального процесу підготовки діагональних гравців до гри в нападі проти команд, які будують гру в захисті за різними схемами.

Ключові слова: студентський волейбол, діагональний гравець, тактичні схеми гри.

Вступ

Сучасний волейбол є безумовним лідером за популярністю у світі. Міжнародна федерація волейболу (FIVB) поєднує у волейбольній родині 220 країн. Зазначимо, що це більше, ніж у будь-якому іншому виді спорту. Ця популярність гри досягнута завдяки видовищності, яка залежить не лише від результативності дій гравців, а ще і від краси рухів, пластики, координаційних здібностей волейболістів.

Змагальна діяльність волейболіста – це безліч рухів у анаеробному (часом алактатному) та змішаному режимах. Рухи ці чергуються з короткими багатьма чисельними паузами, під час яких досвідчені гравці мають можливість розслабитися і навіть у якійсь мірі відновитися [1]. За даними статистики численних спостережень з'ясувалося, що один розіграш м'яча у середньому триває 35–40 секунд. У середньому в кожній партії розігрується 45 очок [3]. Отже, у середньому 45 епізодів у кожній партії вимагають від волейболіста максимуму фізичних і нервових зусиль.

Не зважаючи на те, що в науково-методичній літературі приділяється значна увага підготовці спортсменів до змагальної діяльності, проблемі підвищення ефективності дій у нападі діагональних гравців фактично не приділяється уваги, що й визначає актуальність матеріалів наведеного дослідження.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проводилося відповідно до теми плану НДР Харківської державної академії фізичної культури 2.8. «Вдосконалення навчально-тренувального процесу в спортивних іграх» (номер державної реєстрації 0111U003126).

жавної реєстрації 0111U003126).

Мета дослідження: визначити показники ефективності техніко-тактичних дій діагонального гравця в атакувальних діях жіночих команд Студентської ліги м. Харкова проти різних схем гри у захисті команд суперника.

Для досягнення цієї мети визначено наступні завдання:

- провести аналіз літературних джерел щодо стану проблеми підготовки діагонального гравця.
- визначити тактичні комбінації у нападі, в яких приймає участь діагональний гравець.
- визначити ефективність ігрових дій діагонального гравця в атакувальних діях жіночих команд Студентської волейбольної ліги м. Харкова.

Матеріал і методи дослідження

Нами досліджувалися показники змагальної діяльності за участю діагонального гравця в атакувальних діях жіночих команд Студентської волейбольної ліги м. Харкова; у дослідженні використовувалися такі методи дослідження: аналіз наукової літератури, педагогічні спостереження, математична обробка отриманих даних. Досліджувалися 10 гравців амплуа – діагональний нападник кваліфікації I дорослий розряд.

Результати дослідження та їх обговорення

Нами встановлено, що за 24 гри (80 партій) команда було виконано 14256 технічних дій. З цього показника випливає, що в середньому за партію командою було ви-

конано 178 технічних елементів. Основну частку елементів займають передачі та нападаючі удари – 42%. Прийом подачі, захист та підстраховка займає 39%, подача займає 12%, а менше всього технічних дій було виконано на блокуванні – 7% (рис. 1).

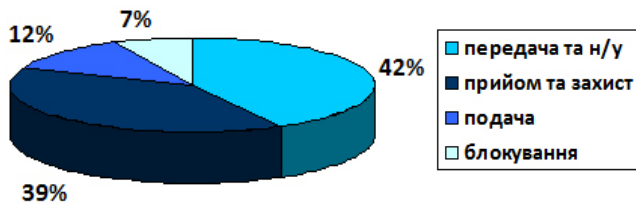

Рис. 1. Відсоткове співвідношення виконання різних технічних елементів під час гри в волейболі

З аналізу отриманих результатів у середньому за партію діагональні гравці команд виконували 89 технічних дій. Діагональними гравцями команд було виграно в середньому в грі 82 технічні дії у нападі. Істотну частку очок у грі взяв на себе напад – 69%. Блок і подача склали 15% і 16% відповідно (рис. 2).

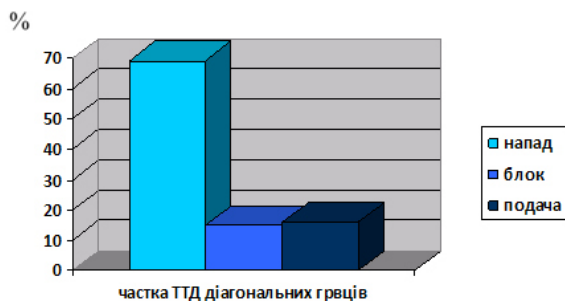

Рис. 2. Відсоткове співвідношення виграних техніко-тактичних дій діагональними гравцями в середньому за гру

Це в цілому відповідає загально прийнятій моделі діагонального гравця, у якого основними техніко-тактичними діями являються дії у нападі, подачі та блокуванні [2].

У середньому за гру виконувалося 192 передачі для нападу. Більшу частину передач було виконано в четверту зону 95 (49%), у другу зону було виконано чверть (25%) всіх пасів (48), в першу та третю зону по 11% (22 і 20), найменше нападів було виконано з шостої зони 3% (7) (рис. 3).

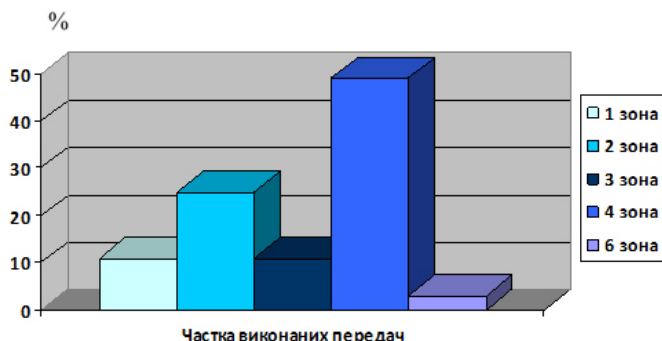

Рис. 3. Кількість передач, виконаних у різні зони для організації нападу, у середньому за гру

Перед нами постало питання, які з зон були більш за-

вантажені в нападі. У зв'язку з цим було проаналізовано п'ять зон нападу (1, 2, 3, 4, 6). П'яту зону ми не розглядали, оскільки з неї за три гри не було виконано жодного нападного удару.

Так само було проаналізовано якість виконаних нападаючих дій по зонах. Аналіз показав, що нападники в четвертій зоні виграли тільки 29% з усіх ударів, а з другої зони 40% (рис. 4).

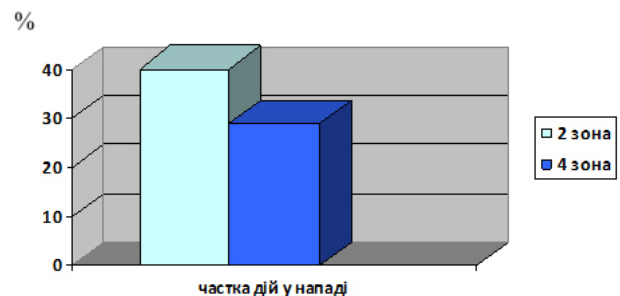

Рис. 4. Показники виграних ігрових дій з основних зон нападу жіночих команд Студентської волейбольної ліги м. Харкова

У жіночих командах СВЛ м. Харкова відсоток виграшу з другої зони більше відсотка виграшу з четвертої, тому що кількість передач для нападаючих ударів, виконаних з четвертої зони, перевищує загальну кількість передач в другу зону. Це, на нашу думку, пов'язано з тим, що основне навантаження при відсутності якісного прийому подачі чи невдалій грі у захисті несуть гравці четвертої зони. Зв'язувальному гравцю команди завжди набагато простіше виконати високу передачу в напрямку власного руху майданчиком, ніж робити це в протихід. Виходячи з цього спостереження, маємо змогу стверджувати, що зв'язувальний гравець виконує передачу для діагонального гравця в другу зону з більш вигідних ігрових положень, ніж для гравців четвертої зони, тому відсоток виграшу з другої зони більше відсотка виграшу з четвертої. Кількість забитих м'ячів з четвертої зони значно більше, тому що й кількість зроблених зв'язувальним гравцем в цьому напрямку передач також значно більша.

Аналізуючи отримані під час педагогічних спостережень за змагальною діяльністю дані, ми з'ясували, що існують деякі особливості в грі діагональних нападників у залежності від схем гри у нападі команди суперників. Так, у 10 іграх команд, що грають за системою 5 нападників – 1 зв'язувальний та страхують «крайнім гравцем», як за правило, це гравці першої та п'ятої зон, з виграних діагональними команд у нападі очок 28% спрямовані у шосту зону, 26% – гри від блоку, 27% – в першу і 19% – п'яту зону (рис. 5).

Незважаючи на те, що при атаці від блоку було виграно багато м'ячів, все ж відсоток виграшу нападаючих ударів у першу та шосту зони більше. Отже, команди, що грають за системою 5 нападників – 1 зв'язуючий, що страхують «крайнім гравцем» задньої лінії, мають слабкі місця в шостій і першій зоні. На нашу думку, це може бути пов'язано з тим, що, як за правило, у першій зоні грає зв'язувальний гравець команди суперника, який при системі 5 нападників – 1 зв'язувальний повинен виходити зі своєї зони вперед для виконання другої передачі для організації атакуючих дій своєї команди. Гравець шостої зони в такій

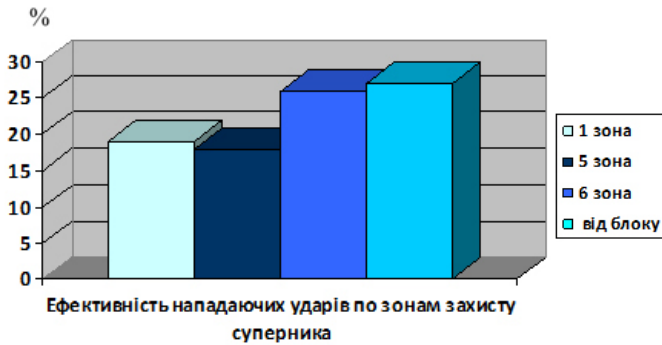

Рис. 5. Показники ефективності нападу діагональних гравців проти команд, що грають за системою 5–1 та страхують «крайнім гравцем»

ігровій ситуації повинен захистити не тільки «свою» шосту зону, а й частину, як за правило, більшу, першої зони, звідки виходить зв'язувальний гравець, для виконання другої передачі на удар з метою організації атаки.

Спостерігаючи за десятьма іграми між командами, що грають за системою 4 нападники – 2 зв'язувальних та страхують «кутом вперед», проти команд, що грають за системою 5 нападників – 1 зв'язувальний, ми отримали наступні дані: діагональними гравцями серед нападних ударів 30% і 29% було виконано в першу і п'яту зону, 23% – від блоку і 18% – у шосту зону (рис. 6).

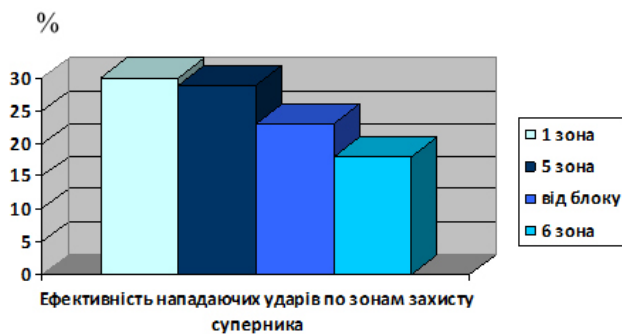

Рис. 6. Показники ефективності нападу діагональних гравців проти команд, що грають за системою 4–2 та страхують «кутом вперед»

Не дивлячись на те, що за діаграмою видно, що при грі від блоку було багато виграних м'ячів, відсоток виграної в першу і п'яту зони все ж вище, що свідчить про те, що ці зони найгірше захищені при страховці «кутом вперед». На нашу думку, це пов'язано з тим, що, як за правило, захисники першої та п'ятої зон обирають місце в захисті, враховуючи необхідність захисту дальньої відстані в шостій зоні, захисник якої знаходиться на підстраховці групового блоку.

У чотирьох іграх між командами, що грають за системою 5 нападників – 1 зв'язувальний та страхують «вільним від блоку» гравцем передньої лінії, з очок, виграних у нападі діагональними команд, 43% було виконано в першу зону і 25% – в другу (рис. 7).

У команд, що грають за системою 5 нападників – 1 зв'язувальний та страхують «вільним від блоку» гравцем передньої лінії, найслабші місця в захисті знаходяться в першій і другій зоні. І не дивлячись на те, що кількість забитих очок в першу зону більше, все ж існує ймовірність

Рис. 7. Показники ефективності нападу діагональних гравців проти команд, що грають за системою 5–1 та страхують «вільним від блоку»

забивання м'яча у другу зону. Це, на нашу думку, пов'язано з тим, що, як за правило, у першій зоні грає зв'язувальний гравець команди суперника, який при системі 5 нападників – 1 зв'язувальний повинен виходити зі своєї зони вперед для виконання другої передачі для організації атакуючих дій своєї команди. Цей же гравець на передній лінії грає в другій зоні, та, як за правило, його основна функція – передача для організації атакуючих дій, тому всі інші гравці спрямовують свої дії у захисті з метою виключити його, по можливості, з дій у захисті [3].

Висновки

Запропонований методичний підхід, який базується на кількісній оцінці змагальної діяльності надасть можливість раціоналізувати склад і розподіл засобів тренувань і підвищити ефективність всього навчально-тренувального процесу підготовки діагональних гравців до гри у нападі проти команд, що будують гру в захисті за різноманітними схемами.

Результати досліджень можуть бути використані для аналізу та оцінки тренерами дій у нападі діагональних гравців проти різних схем гри у захисті та підстраховці. На підставі зробленого дослідження ми гадаємо, що у підготовці діагональних гравців слід більше уваги приділяти блокуванню та нападу (як з першої, так і другої лінії). Також слід переглянути пріоритети вибору основної зони нападу в залежності від схем гри, запропонованих командою суперника, частіше підключати до нападу гравців задньої лінії, так як в останніх змінах в Правилах гри досить суворо судиться торкання сітки гравцем під час виконання ігрових дій. Потрібно також звернути увагу на показники результативності атакуючих дій нападників з різних зон та ліній. Це дасть змогу тренерів працювати в тренувальному процесі над використанням різноманітних комбінацій в грі нападників.

Перспективи подальших досліджень. Ми бачимо в майбутньому необхідність проаналізувати взаємозв'язок між видами підготовки на підставі отриманих в нашому дослідженні даних аналізу змагальної діяльності діагональних гравців жіночих волейбольних команд СВЛ м. Харкова. Це надасть можливість тренерам команд оптимізувати тренувальний процес підготовки до змагань та визначити основні напрямки вдосконалення в видах підготовки.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що немає конфлікту інтересів, який може сприяти таким, що може завдати шкоди неупередженості статті.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організацій.

Список використаної літератури

1. Вацеба О. М. Международное студенческое спортивное движение как важная составляющая международного спорта / О. М. Вацеба, С. И. Степанюк // Физвоспитание студентов творческих специальностей. – 2009 – № 2. – С. 19.
2. Виера Б. Волейбол: шаги к успеху / Барбара Л. Виера, Бонни Джилл Фергюсон. – М. : АСТ Астрель, 2004. – 161 с.
3. Волков Е. П. Особенности адаптации к соревновательной деятельности игроков высокой квалификации волейбольных команд / Е. П. Волков // Проблемы и перспективы развития спортивных игр и единоборств в высших учебных заведениях. – 2005. – С. 33–36.
4. Демінський О. Модельні характеристики волейболістів високого рівня майстерності / О. Демінський // Сучасні проблеми розвитку теорії та методики спортивних рухливих ігор: Тези Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Львів, 1997. – с. 47.
5. Особливості тренувального процесу волейболісток в умовах ВНЗ / І. Б. Гринченко, А. П. Казьмирчук, С. Б. Поліщук // Матеріали VIII Міжнародної наукової конференції: «Проблеми та перспективи розвитку спортивних ігор та одиноборств у ВНЗ», лютий 2012 р., м. Харків. – Харків : ХГАДИ, 2012. – 33 с.
6. Лисянський В. К. Расчет модельных параметров волейболистов разных амплуа / В. К. Лисянский, Е. Я. Стрельникова, Т. П. Ляхова // Слобожанський науково-спортивний вісник – 2007. – № 11. – С. 108–113.
7. Мельник А. Ю. Роль змагальної діяльності в підвищенні рівня сучасного волейболу / А. Ю. Мельник, Є. Я. Стрельникова / Проблеми та перспективи розвитку спортивних ігор та одиноборств в высших учебных заведениях // Сборник статей X международной научной конференции, 6 февраля 2015 года. – Белгород – Харьков – Красноярск: ХДАФК, 2015. – С. 113–115.

Стаття надійшла до редакції: 01.03.2016 р.

Опубліковано: 30.04.2016 р.

Аннотация. Стрельникова Е. Я., Ляхова Т. П. **Эффективность действий в нападении диагональных игроков в женском волейболе.** **Цель:** определить эффективность технико-тактических действий диагонального игрока в атакующих действиях команды в зависимости от схем игры в защите соперника. **Материал и методы:** в педагогическом наблюдении исследовался соревновательный процесс с участием 10 игроков амплуа – диагональный нападающий квалификации и взрослого разряда. Путем математической обработки полученных данных определялась эффективность действий в нападении диагональных игроков женских команд Студенческой волейбольной лиги г. Харькова. **Результаты:** определяли показатели эффективности технико-тактических действий диагонального игрока в атакующих действиях женских команд Студенческой лиги г. Харькова против различных схем игры в защите команд соперника, мы провели анализ литературных источников по состоянию проблемы подготовки диагонального игрока, определили тактические комбинации в нападении, в которых принимает участие диагональный игрок, и эффективность игровых действий диагонального игрока в атакующих действиях женских команд Студенческой волейбольной лиги г. Харькова. **Выводы:** предложенный методический подход, основанный на количественной оценке соревновательной деятельности, позволит рационализировать состав и распределение средств тренировок и повысить эффективность всего учебно-тренировочного процесса подготовки диагональных игроков к игре в нападении против команд, которые строят игру в защите по различным схемам.

Ключевые слова: студенческий волейбол, диагональный игрок, тактические схемы игры.

Abstract. Strelnikova Ye., Lyakhova T. **Efficiency of actions in attack of diagonal players in female volleyball.** **Purpose:** to define efficiency of technical and tactical actions of the diagonal player in the attacking actions of a team depending on schemes of a defensive play of the rival. **Material & Methods:** the competitive process with participation of 10 players of the role –the diagonal forward of qualification and the adult category was investigated in the pedagogical supervision. The efficiency of actions in attack of diagonal players of women's teams of Student's volleyball league of Kharkov was defined by mathematical processing of the obtained data. **Results:** we carried out the analysis of references on a condition of a problem of training of the diagonal player, defined tactical combinations in attack in which the diagonal player and efficiency of game actions of the diagonal player take part in the attacking actions of Student's volleyball league of Kharkov defining indicators of efficiency of technical and tactical actions of the diagonal player in the attacking actions of women's teams of Student's league of Kharkov against various schemes of a defensive play of teams of the rival. **Conclusions:** the offered methodical approach based on a quantitative assessment of the competitive activity will allow to rationalize the structure and distribution of means of trainings and to increase the efficiency of the whole educational and training process of training of diagonal players for a game in attack against teams which build a defensive play according to various schemes.

Keywords: student's volleyball, diagonal player, tactical schemes of a game.

References

1. Vatsaba, O. M. & Stepanyuk, S. I. 2009, [International student sports movement as an important component of international sport] *Fizvospitaniye studentov tvorcheskikh spetsialnostey* [Physical Training students' creative specialties]. No 2, p. 19. (in Russ.)
2. Barbara L. Viyera & Bonni Dzhill Fergysuson. 2004, *Volleybol: shagi k uspekhu* [Volleyball: Steps to Success]. Moscow: AST Astrel, 161 p. (in Russ.)
3. Volkov Ye. P. 2005, [Features of adaptation to the competitive activity of highly skilled players in volleyball teams] *Problemy i perspektivy razvitiya sportivnykh igr i yedinoborstv v vysshikh uchebnykh zavedeniyakh* [Problems and prospects of development of sports and martial arts in higher education], p. 33–36. (in Ukr.)
4. Deminskiy O. 1997, [Model specifications volleyball high level of skill] *Suchasni problemi rozvutku teorii ta metodiki sportivnykh rukhlivikh igr: Tezi Vseukrainskoi naukovo-praktichnoi konferentsii* [Modern problems of theory and methodology of sports mobile games: Proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical conference], Lviv, p. 47. (in Ukr.)
5. Grinchenko, I. B., Kazmirchuk, A. P. & Polishchuk, S. B. 2012, [Features volleyball training process in terms of university] *Materiali VIII Mizhnarodnoi naukovo konferentsii: «Problemi ta perspektivi rozvutku sportivnykh igr ta odnorbortv u VNZ», lyutyi 2012 r.* [Materials XIII International scientific conference "Problems and prospects of development of sports in high school and odnorbortv" in February 2012]. Kharkiv : KhGADI, 33 p. (in Ukr.)
6. Lisyanskiy, V. K., Strelnikova, Ye. Ya. & Lyakhova, T. P. 2007, [The calculation of the model parameters volleyball players of different roles] *Slobozhanskii naukovo-sportyvnyi visnyk* [Slobozhanskiy science and sport bulletin]. Kharkiv: KSAPC, No 11, p. 108–113. (in Russ.)

7. Melnik, A. Yu. & Strelnikova, E. Ya. 2015, [The role of competitive activity in raising modern volleyball] *Sbornik statey Kh mezhdunarodnoy nauchnoy konferentsii, 6 fevralya 2015 goda* [Collection of articles X international scientific conference, February 6, 2015]. Belgorod – Kharkov – Krasnoyarsk: KhDAFK, p. 113–115. (in Ukr.)

Received: 01.03.2016.
Published: 30.04.2016.

Стрельникова Євгенія Янівна: Харківська державна академія фізичної культури: вул. Клочківська 99, Харків, 61058, Україна.

Стрельникова Евгения Яновна: Харьковская государственная академия физической культуры; ул. Клочковская 99, 61058, г. Харьков, Украина.

Yevgeniya Strelnykova: Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkivska str. 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0003-0010-6369

E-mail: zenastrel@gmail.com

Ляхова Тамара Петрівна: Харківська державна академія фізичної культури: вул. Клочківська 99, Харків, 61058, Україна.

Ляхова Тамара Петровна: Харьковская государственная академия физической культуры; ул. Клочковская 99, 61058, г. Харьков, Украина.

Tamara Liakhova: Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkivska str. 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0003-4853-0513

E-mail: tamara.liakhova@yandex.ru

Бібліографічний опис статті:

Стрельникова Є. Я. Ефективність дій в нападі діагональних гравців в жіночому волейболі / Є. Я. Стрельникова, Т. П. Ляхова // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : ХДАФК, 2016. – № 2(52). – С. 112-116. – doi:10.15391/snsv.2016-2.020